

การทำความเข้าใจเบื้องต้น

แนวคิดกรมสังคม-ตามกรอบว่าด้วยเขตแดนของการพัฒนา (Territorial Development Perspectives)

เรียบเรียงโดย

ดร.สุนทร คุณชัยมั่ง

ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแนวคิดกรมสังคม

22 พฤศจิกายน 2566

กรอบคิด

ตามนิยามว่าด้วยแนวคิดกรมสังคม ที่หมายถึง แนวคิดที่มีจุดมุ่งหมายต่อการแก้ปัญหาสังคมโดยตรง โดยที่ความเป็นแนวคิดกรมนั้น เป็นความใหม่ของ “กระบวนการ” (Process) หรือ Means ที่นับรวมตั้งแต่การคิดเริ่มต้น การค้นหาทางแก้ไข การทดสอบ วิจัย และการสรุปเป็นกิจกรรม งาน และ/หรือโครงการ ผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการทำงาน และรูปร่างของการจัดการองค์กร ฯลฯ ที่จะนำไปสู่การดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งในมิติของการสนองตอบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน การตลาด การดำเนินธุรกิจ และการแก้ปัญหาของระบบเศรษฐกิจและสังคม จนทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเป้าหมายของการสนองตอบนั้นได้รับความพอใจที่มากขึ้นกว่าเดิม ได้รับความคุณภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม รวมไปถึงความแล้วเสร็จลุล่วงของการแก้ปัญหา (ซึ่งเป็นความใหม่ของการสร้างผลลัพธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม อันเป็นปลายทางของกระบวนการ หรือ Ends

กรอบแนวคิดกรมสังคมว่าด้วยเขตแดนของการพัฒนานี้ มุ่งให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาทางสังคมที่ไม่เคยแก้ไขได้สำเร็จมาก่อน เป็นกรอบที่ให้ความสำคัญต่อการกำหนด การเรียงลำดับความสำคัญของวาระทางสังคม ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการของกลไกการทำงาน กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม การนับรวมทางสังคม (Social Exclusion) จริยธรรมของความยุติธรรมทางสังคม (The Ethical Position of Social Justice) และผลลัพธ์ของการประกอบสร้างทางสังคม (The Outcome of Social Construction) (Choi & Majumdar, 2015)

ประเด็นของการนับรวมทางสังคมที่หยิบยกมาประกอบการอธิบายในเรื่องนี้ เช่น การเคลื่อนไหวเพื่อรวมชาติเยอรมันตะวันออกเข้ากับตะวันตก ไม่ใช่ไปรวมกับรัสเซียหรือโซเวียต หรือการรักษาผู้ป่วยโรคจิตเวชของชุมชนที่เมืองมิลาน ด้วยการไม่จัดพวกเขาเป็นคนป่วย แต่จัดพวกเขาเป็นคนปกติ เพราะคนไข้ประเภทนี้ไม่ได้ป่วยแบบตลอดเวลา จะมีอาการเป็นบางช่วง บางขณะ และมักจะมีอาการบางอย่างเป็นตัวบ่งชี้ก่อน ดังนั้น พวกเขาจึงควรได้รับการดูแลเหมือนคนทั่วไปมากกว่าดูแลแบบคนไข้ที่ต้องใช้ชีวิตไปตามโปรแกรมของแพทย์และพยาบาล พร้อมกับพยายามใช้ความเป็นสังคมของคนปกติรักษาพวกเขาให้กลับเป็นคนปกติร่วมไปกับการดูแลอาการตนเองของคนไข้ (และแพทย์-พยาบาล) (Gerometta et al, 2005 cited in Choi & Majumdar, 2015)

กรณีตัวอย่าง

Moulaert (2009) ชี้ว่า “นวัตกรรมสังคม เป็นแนวคิดที่มีนัยสำคัญในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การบริหารธุรกิจ การถกเถียงสาธารณะ และข้อโต้แย้งทางจริยธรรม” โดยที่เรื่องดังกล่าวนี้ ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะในรอบ 15 ปีนี้ การถกเถียงกันในเรื่อง Innovation ทั้งอุดมการณ์ และทฤษฎี ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่ม กระแสหลัก ที่ให้ความสำคัญกับ Technological and Organizational Innovation หรือกลุ่มที่ต้องการ ขยายไปถึง Socio-economic Development หรือการส่งผลต่อ Social Transformation ต่างได้นำเอา ความเป็นสังคมเข้าไปพิจารณารวมตัวอย่างเข้มข้น (Moulaert and Nussbaumer 2008)

เทคโนโลยี นวัตกรรม และนวัตกรรมสังคมได้มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ (Area or Space Development) ในระดับชุมชน และเมือง โดยที่เรื่องดังกล่าว EU ก็จัดทำโครงการพัฒนาเพื่อการนี้โดยตรง เช่น Social Innovation, Governance and Community Building or SINGOCOM และ Urban Restructuring and Social Polarization in the City or UPSPIC ในขณะที่เดียวกันการศึกษานวัตกรรมสังคมเกี่ยวกับประเด็นนี้ ก็มีผู้ที่มีความโดดเด่น คือ Frank Moulaert จาก Catholic University of Leuven, เบลเยียม (Nicholls & Murdock, 2012; Choi & Majumdar, 2015)

การปฏิบัติการสร้างนวัตกรรมสังคมในระดับพื้นที่หรือเขตแดนของการพัฒนา ด้านหนึ่ง จะเป็นการ ดำเนินงานของผู้นำ/การนำ (Leadership) และการดำเนินงานของงานตามกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่เป็น Project Intervention ที่จะมีการสร้างสรรค์กระบวนการทำงานใหม่ ๆ หรือสร้างกระบวนการไปตามกรอบ ธรรมชาติ (มีส่วนร่วม โปร่งใส ตรวจสอบได้ มุ่งต่อผลความสำเร็จ) เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจให้เข้าถึง และยอมรับต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมระดับปัจเจกแล้วให้เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกัน แบบ Collective Initiative (Chambon et al, 1982 cited in Moulaert, 2009) การปฏิบัติการทางสังคมในพื้นที่ชุมชนและ เมืองที่ร่วมสร้างนวัตกรรมสังคมตามกรอบนี้ จะพิจารณาการปฏิบัติการเหล่านี้ใน 4 แนวทางด้วยกัน คือ (1) ศาสตร์ว่าด้วยการบริหาร (Managerial Science) เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของกิจกรรม หรือโครงการ (2) ความเป็นศิลปะและการสร้างสรรค์ (Arts and Creativity) ซึ่งหมายถึงความมุ่งมั่นและแสวงหา ทางออกต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (3) การรวมงานในพื้นที่เข้าด้วยกัน (Integrated Area Development Approach) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานความร่วมมือและยกระดับความสามารถของการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และ (4) ศาสตร์ว่าด้วยการจัดการทางการเมืองและการบริหารงานองค์กร (Political Science and Public Administration (Moulaert, 2009)

Reference

- Choi, N. & Majumdar, S. (2015). Social Innovation: Towards a Conceptualization” in Majumdar et al. (Ed). Technology and Innovation for Social Change.
- Moulaert, F. (2009). Social Innovation: Institutionally Embedded, Territorially (Re)Produced, in

MacCallum et al (Ed). Social Innovation and Territorial Development. UK, Ashgate Publishing Limited.

Nicholls, A. & Murdock, A. (2012). Social Innovation, Blurring Boundaries to Reconfigure Markets. N.Y., PALGRAVE MACMILLAN